

income from its realization calculating are developed.

Key words: *risk management in innovation activity, risks estimation and minimization, production prices optimization.*

УДК 656.2.338.47:330.341.1

Шишкіна О.В., к.е.н., доцент Чернігівського
державного технологічного університету, м. Чернігів

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ МОНОПРОФІЛЬНИХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Визначені ключові фактори макро-, мезо- і мікросередовища які обумовлюють появу інвестиційних ризиків і посилення їхнього впливу на функціонування і розвиток монопрофільних виробничих підприємств.

Ключові слова: інвестиційні ризики, монопрофільні виробничі підприємства.

Постановка проблеми. В умовах трансформації ринкових відносин значно підвищилась увага до проблем інвестиційних проектів пов'язаних з реорганізацією й реформуванням промислових підприємств України. Зацікавленість науковців і практиків в розв'язанні даної проблеми обумовлена низкою об'єктивних і суб'єктивних обставин, серед яких ключову роль відіграє необхідність масштабної модернізації промислових підприємств як фундаментальної основи національної економіки, що в свою чергу потребує активізації інвестиційних процесів спрямованих на подолання високого рівня монополізму, диверсифікації монопрофільних підприємств, створення конкурентоспроможної продукції.

Невизначеність зовнішнього середовища, підвищений, порівняно з розвиненими країнами, рівень ризику обумовлюють актуальність проведення досліджень спрямованих на розробку методик аналізу ризику і управління ризиком інвестиційних проектів монопрофільних промислових підприємств з урахуванням специфіки розвитку національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні проблеми управління ризиками вивчалися протягом тривалого історичного періоду, починаючи із засновника класичної політекономії А. Сміта. Значний внесок у розвиток теорії ризику внесли доробки таких вчених, як І. Фішер, Ф. Найт, Дж. фон Нейман і О. Моргенштерн, М. Фрідмен, Л. Севідж, К. Ерроу, П. Шумейкер та інші. У сучасний період даній проблемі були присвячені роботи таких вітчизняних та іноземних науковців, як: І.Т. Балабанов, П.Л. Віденський, П.Г. Грабовий, В.М. Гранатуров, М.В. Грачова, А.М. Дубров, Б.А. Лагоша, Є.Ю. Хрустальов, Г.Б. Клейнер, В.Н. Лівшиць, М.Г. Лапуста, Н.В. Хохлов і ін. Безпосередньо проблемам управління ризиками інвестиційних проектів присвячені праці І.А. Бланка, В.Н. Лівшиця, М.В. Грачова, Г.Ю. Попової, Є.С. Стоякової, Р.В. Пікус та багатьох інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень, пов'язаних з розробкою методів і технологій управління ризиком інвестиційних проектів, наукова розробленість даної проблематики не була представлена в достатній мірі. Недостатньо відображені в наукових дослідженнях питання управління ризиками інвестиційних проектів реорганізації промислових підприємств, зокрема, характерних для національної економіки мо-

нопрофільних виробничих структур ринку [1], що зумовило вибір теми та дозволило сформулювати мету даної наукової статті.

Метою статті визначення специфічних особливостей макро-, мезо- мікросередовища реалізації проектів реформування монопрофільних виробничих підприємств з урахуванням інвестиційних ризиків, що їх супроводжують.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення наукових доробок вітчизняних і іноземних вчених дозволило виявити наступне. Під інвестиційним ризиком можна розуміти ризик, який виникає в процесі інвестування. Ця теза відповідає поглядам більшості науковців-авторів робіт до досліджуваної тематиці (Є.С. Стоянової, І.А. Бланка, В.С. Романова, О. Балацького та інших). Незважаючи на однаковість в сприйнятті сутності інвестиційних ризиків, проведене дослідження дозволяє констатувати різноманіття поглядів вчених на роль і місце інвестиційних ризиків в загальній системі ризиків суб'єктів господарювання. Наприклад, О. Балацький надає наступну класифікацію інвестиційних ризиків: ризик упущеної вигоди, ризик зниження прибутковості, ризики прямих фінансових втрат. А.М. Литовських не виділяє інвестиційні ризики як самостійну категорію, а розглядає лише фінансові ризики. При цьому останні достатньо однозначно ототожнюються з комерційними. Є.С. Стоянова та І.А. Бланк включають інвестиційні ризики до складу фінансових. В.С. Романов згадує про інвестиційні ризики як про достатньо відособлену групу ризиків, котрі характеризують діяльність підприємства як господарюючого суб'єкта.

Ідентифікація інвестиційних ризиків монопрофільних виробничих підприємств та побудова їх класифікації значним чином визначається особливостями внутрішнього і зовнішнього середовища (рис 1.).



Рис. 1 Фактори впливу макро-, мезо- та мікросередовища на інвестиційні ризики монопрофільних підприємств

Серед ключових факторів впливу макросередовища на інвестиційний проект необхідно виділити: особливості системи розміщення продуктивних сил, яка спричинила появу монопольних монопрофільних утворень; нестабільність соціально-економічного розвитку і відповідно низьку інвестиційну активність суб'єктів економіки в сфері реформування промислового виробництва; недостатній рівень розвитку комерційної інфраструктури; нестабільність податкового законодавства у сфері інвестування тощо.

Головними факторами впливу мезосередовища на інвестиційний проект є: рівень розвитку галузі, основні тенденції і розвитку території – місця розташування монопрофільного підприємства; високий рівень бюрократизації і економічної злочинності, що унеможливує ефективну реалізацію інвестиційного проекту з реформування підприємства; низька інформаційна забезпеченість; непрогнозовані події в управлінні та фінансовому стані підприємств-партнерів; недостовірна оцінка конкурентоспроможності ринку і т.ін.

Першорядними факторами впливу мікросередовища на інвестиційний проект виступають: конфлікт інтересів існуючих і потенційних власників підприємства; нерациональна структура інвестиційних коштів; необгрунтований вибір оптимальної маркетингової і цінової стратегії, політики і тактики; невизначеність цілей, інтересів і поведінки власників та/або партнерів; неповнота і неточність інформації про фінансове положення і ділову репутацію підприємств-партнерів, розірвання контракту, посилення конкуренції; відмінності в корпоративній культурі закордонних партнерів; невідповідний рівень кваліфікації фахівців; помилки в проектно-кошторисній документації; незадовільна якість проектування, в тому числі прорахунки під час оцінювання ринкових умов дії проекту; непродуманий вибір фінансових інструментів; вибір некваліфікованого або недобросовісного підрядника; вчинення будь-яких злочинних дій; невиконання підприємством своїх фінансових зобов'язань, зриви постачання матеріально-технічних ресурсів; зміни умов функціонування підрядної організації; рівень техніки безпеки; форс-мажорні обставини (смерть або недієздатність ключових працівників або основного власника підприємства) тощо. Ці та інші фактори визначають специфіку прояву інвестиційних ризиків та обумовлюють граничний, критичний або катастрофічний рівень можливих втрат монопрофільного підприємства.

Висновки і пропозиції. Питання, що розглядаються в даному дослідженні розкривають цілий пласт проблем, які потребують ґрунтовних досліджень в окресленій сфері. Визначені нами фактори впливу на рівні макро-, мезо- та мікросередовища дозволять побудувати класифікацію інвестиційних ризиків монопрофільного підприємства, визначити ефективні методи їх мінімізації, що буде виконано в подальших дослідженнях.

Список використаних джерел

1. СИЧ Є.М. Бойко О.В., Шишкіна О.В. Розвиток монопрофільних виробничих структур ринку: транспортно-економічний аспект: монографія / За ред. проф. Є.М. Сича. – Логос, 2011 – 220 с.

Annotation. The key factors of macro-, meso- and microenvironment that lead to the emergence of investment risks and enhance their impact on the functioning and development of mono-profile manufacturing operations.

Key words: investment risks, mono-profile production enterprises.